

Titel: Overvågning af blank seglmos <i>Hamatocaulis vernicosus</i>			
Dokumenttype: Teknisk anvisning til intensiv overvågning	TA. nr.: A41	Version: 2	Oprettet: 25.06.2012
Forfattere: Peter Wind og Bettina Nygaard Aarhus Universitet	Gyldig fra: 08.08.2012		
	Sider: 15		
	Sidst ændret: 08.08.2012		
TA henvisninger	N01, N03		

0 Indhold

1 Indledning	1
1.1 Definitioner	1
2 Metode	1
2.1 Tid, sted og periode	2
2.2 Udstyr	2
2.3 Overvågning af undersøgelsesområde	2
2.3.1 Stamdata	3
2.3.2 Afgrænsning af bestand og klon	3
2.3.3 Overvågning af frekvens og dækningsgrad	5
2.3.4 Registrering af levestedsdata	6
3 Databehandling	8
4 Kvalitetssikring	9
5 Referencer	9
6 Bilag	10
6.1 Feltskemaer	10
6.2 Oversigt over registreringer af og mulige findesteder for blank seglmos	13
7 Oversigt over versionsændringer	15

1 Indledning

Formålet med overvågningen af blank seglmos er at dokumentere artens nationale udbredelse og status. Dette gøres ved at indsamle data om forekomst og frekvens, bestandenes udstrækning samt om de fysiske forhold og økologiske kår på voksestederne (levestedsdata).

Blank seglmos vokser i moslaget i lysåbne kær og i vældområder, hvor det udsivende grundvand ofte er ensvarmt året rundt. Blank seglmos er et flerårigt, vintergrønt, sidefrugtet mos. Det formerer sig både kønnet og vegetativt. Den kønnede forplantning foregår ved sammensmeltning af hanlige og hunlige kønsceller. Resultatet er udviklingen af sporehuse, hvis sporer i moden tilstand falder til jorden eller spredes ved vindens hjælp. Fra sporerne spirer nye mosplanter frem.

Den vegetative formering foregår ved, at det enkelte individ grener sig og derved danner et sammenhængende tæppe (klon) på voksestedet, eller trampes i stykker af dyr, der kan medbringe fragmenter på deres ekstremiteter. Sideskud og fragmenter kan adskilles fra moderplanten, vokse videre som selvstændige individer og dermed danne egne kloner. På grund af den vegetative formeringsform kan det være svært eller umuligt i felten at adskille de enkelte individer. Derfor registreres artens frekvens i et antal prøvefelter i stedet for en optælling af antal individer, ligesom klonernes dækningsgrad estimeres.

1.1 Definitioner

En bestand er samlingen af individer af blank seglmos. Bestandens udstrækning kan variere fra år til år i takt med de naturlige frem- og tilbagegang i antallet af individer/kloner af blank seglmos. Derfor skal undersøgelsesområdet være stort nok til at rumme denne variation.

Et undersøgelsesområde er et på kort eller flyfoto på forhånd afgrænset, vegetationsmæssigt ensartet område, hvor kendte og mulige voksesteder for blank seglmos er indeholdt. Det er samtidig digitaliseret som en polygon i Danmarks Naturdata.

Et voksested er en geografisk lokalitet, hvor blank seglmos forekommer eller tidligere har været fundet jf. bilag 6.2.

Et prøvefelt er et midlertidigt markeret dataindsamlingsfelt, hvor oplysninger om artens frekvens og dækningsgrad indsamles.

2 Metode

Blank seglmos monitoreres ved intensiv overvågning to gange i løbet af programperioden. Ved overvågningen foretages indledningsvis en eftersøgning af blank seglmos (afsnit 2.3) i undersøgelsesområdet. Ved fund af blank seglmos afgrænses bestandens udbredelse (afsnit 2.3.2) og frekvens og

dækningsgrad fastlægges (afsnit 2.3.3). Hertil kommer en registrering af relevante levestedsdata (2.3.4).

2.1 Tid, sted og periode

Overvågningen af blank seglmos udføres i undersøgelsesområder, der omfatter både kendte og potentielle findesteder. I bilag 6.2 er der en oversigt over findesteder, hvor blank seglmos er blevet registreret i NOVANA-perioden 2004-2010. Her er også en oversigt over tidligere og mulige findesteder, som kan inddrages ved eftersøgningen af potentielle findesteder for blank seglmos, men andre egnede findesteder, der ikke er medtaget i bilag 6.2, kan inddrages.

Overvågning af blank seglmos udføres på alle tider af året og mest optimalt i sne- og isfrie perioder i forårs- og efterårsmånederne, hvor andet vegetationsdække fylder minimalt.

2.2 Udstyr

Ved overvågning af blank seglmos anvendes følgende udstyr: Feltskemaer, der er klargjort inden feltarbejdet (bilag 6), GPS-udstyr (UTM32/Euref89), luftfoto, kompas, pæl til markering af prøvefelt f.eks. rød-hvid meterstok, 2 tommestokke til opmåling af delfelter i prøvefelt, snore og metalpløkke til fæstning af snore.

I undersøgelsesområder, der har været overvåget i den forrige programperiode, tages der udgangspunkt i de kendte afgrænsninger af bestande. Her medbringes luftfoto, hvor undersøgelsesområde, bestande og tidligere fund af blank seglmos er indtegnet. Positioner for markeringer af tidligere prøvefelter samt tidligere voksesteder kan med fordel være uploadede i GPS-udstyret.

2.3 Overvågning af undersøgelsesområde

Feltarbejdet indledes med en systematisk gennemtravning af undersøgelsesområdet. Ved systematisk gennemtravning menes en gennemgang af områdets egnede voksesteder for blank seglmos. Eftersøgningen intensiveres indenfor de dele af undersøgelsesområdet, hvor blank seglmos tidligere er blevet registreret.

Hvis blank seglmos er til stede i undersøgelsesområdet, skal bestandene afgrænses (afsnit 2.3.2). For hver bestand opgøres frekvens og dækningsgrad (afsnit 2.3.3), og levestedsdata i form af biotiske og abiotiske oplysninger registreres (afsnit 2.3.4). Oplysningerne indføres i felt- og levestedsskemaet for hver bestand sammen med stamdata (afsnit 2.3.1).

I undersøgelsesområder, hvor blank seglmos har været fundet i en tidligere programperiode men ikke genfindes i den nuværende, foretages en registrering af voksestedsdata i det eller de områder, hvor blank seglmos tidligere er blevet registreret.

Hvis det konstateres, at undersøgelsesområdet ikke længere rummer egnede voksesteder for blank seglmos, noteres dette i bemærkningsfeltet på levestedsskemaet (bilag 6.1.2). Felterne til registrering af voksestedsdata udfyldes ikke, og overvågningen af området indstilles for resten af programperioden. Fagdatacenter for biodiversitet og terrestrisk natur (FDC) overfører lokaliteten til listen over tidligere og mulige findesteder (tabel 6.2) i næste programperiode.

Eftersøgning af blank seglmos på potentielle findesteder udføres én gang i løbet af programperioden. I eftersøgningen heraf tages der udgangspunkt i oversigten over tidligere registreringer af og mulige findesteder for blank seglmos (tabel 6.2). Desuden kan andre egnede voksesteder inddrages i eftersøgningen.

Et nyt undersøgelsesområde fremkommer ved, at blank seglmos findes på et nyt sted, hvor arten ikke har været registreret før. I nye undersøgelsesområder foretages der i det første overvågningsår en afgrænsning af bestanden/-ene, ligesom frekvens, dækningsgrad og levestedsdata registreres efter retningslinjerne i afsnit 2.3.2 - 2.3.4.

Nye undersøgelsesområder, der omfatter bestanden/-ene af blank seglmos og omgivende, egnede voksesteder for arten (jf. figur 1), indtegnes på kort eller luftfoto til efterfølgende digitalisering.

2.3.1 Stamdata

Stamdata i bilag 6.1.1 omfatter undersøgelsesområdets stednavn, evt. bestandsnavn, startdato og slutdato, hvis overvågningen strækker sig over flere dage, ansvarlig myndighed, navn på inventør og tidsforbrug i felten.

Undersøgelsesområdets stednavn skal være unikt og anvendes til entydig navngivning af polygonen i Danmarks Naturdata under Danmarks Miljøportal (afsnit 3), f.eks. Hjertenskær (blank seglmos). Navnet skal fremgå af et kortværk eller kortblad fra Kort- og Matrikelstyrelsen. Er der flere nærliggende undersøgelsesområder, tilføjes et løbenummer nemlig Hjertenskær 1 (blank seglmos), Hjertenskær 2 (blank seglmos) osv. Når et undersøgelsesområde rummer flere bestande, tildeles hver bestand et entydigt bestandsnavn f.eks. Hjertenskær, nord, Hjertenskær, midt og Hjertenskær, syd.

2.3.2 Afgrænsning af bestand og klon

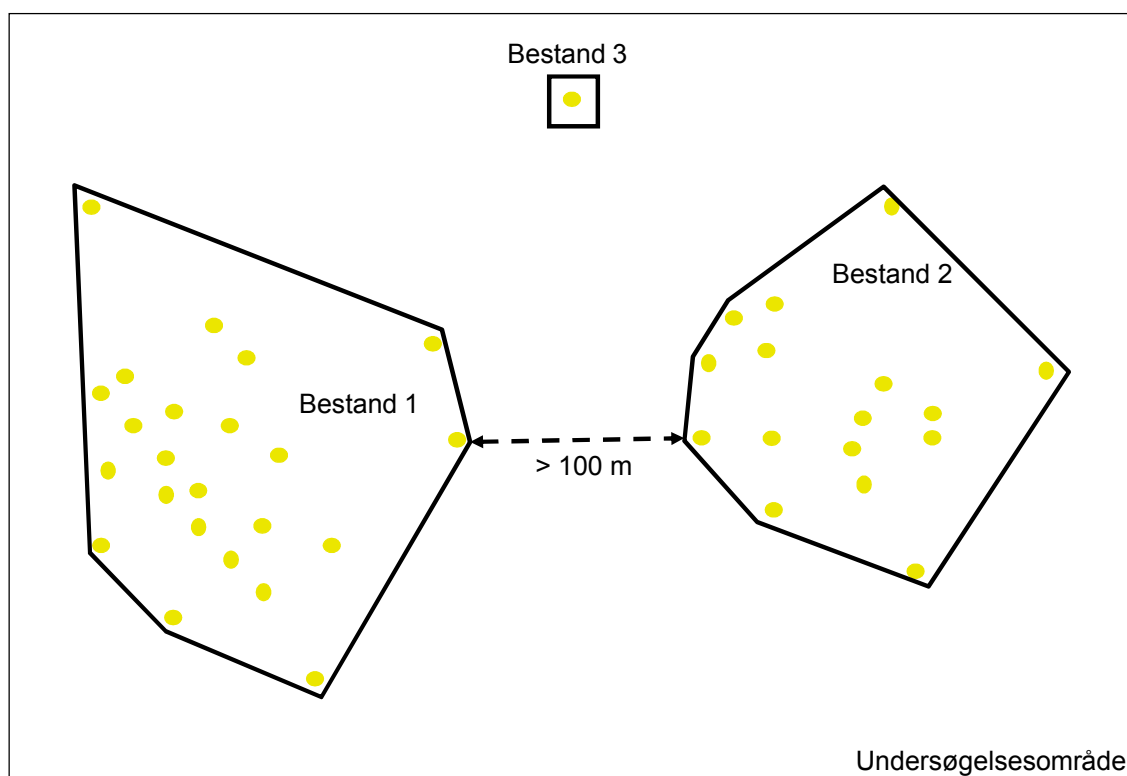
Ved fund af blank seglmos i undersøgelsesområdet fastlægges antallet af bestande, som herefter afgrænses. Bestandens/-enes aktuelle udbredelse fastlægges som en polygon, hvor hjørnepunkterne udgøres af de umiddelbart synlige yderpunkter af kloner af blank seglmos (figur 1). Positioner for polygonens knækpunkter registreres med GPS og noteres i bestandsskemaet (bilag 6.1.1).

Hvis individerne af blank seglmos er samlet i 'klumper' med mellemliggende 'individfrie' arealer, eller hvis voksestedets beskaffenhed er meget forskelligartet og fordrer en opdeling, opdeles undersøgelsesområdet i flere adskil-

te bestande (figur 1) og tildeles hvert sit entydige bestandsnavn (afsnit 2.3.1). For bestande i uoverskuelige områder positioneres så vidt muligt alle delbestande af blank seglmos med GPS. Ved indlæsning i GIS fremkommer en sværm af punkter, som afgrænses med en eller flere polygoner. Herefter fastlægges koordinaterne for bestandens/-enes yderpunkter.

Hvor stort det 'individfrie' areal skal være, før undersøgelsesområdet opdeles i flere bestande, afhænger af de lokale forhold. Der skal være mindst 100 m mellem bestandene, før en opdeling foretages (figur 1), med mindre bestandene forekommer på arealer, der forvaltes forskelligt, og da ofte adskilt af hegn eller lign. Her er der en forventning om, at forskellen i forvaltning bevirker, at bestandene udvikler sig forskelligt.

Et opdelt område medfører i nogle tilfælde, at afstanden mellem to bestande er mindre end 100 m. En opdeling på flere bestande foretages også, hvis der ved genbesøg registreres nye individer, som er tydeligt adskilt dvs. mere end 100 m fra de tidligere registrerede individer af blank seglmos.

Figur 1. Overvågningen af blank seglmos foregår i undersøgelsesområder, der er afgrænset på forhånd på kort eller flyfoto og digitaliseret i Danmarks Naturdata. De gule prikker er de enkelte individer eller kloner af blank seglmos.

Opdages der ved genbesøg individer mellem to allerede fastlagte bestande, optælles de nye individer sammen med den bestand, de vokser tættest på. Der laves samtidig en ny beregning af arealet af bestandens udstrækning.

Hvis det ved genbesøget konstateres, at nye individer optræder, så de forbinder to tidligere adskilte bestande, slås de sammen til én og opretholdes som sådan, også selv om der ved fremtidige besøg konstateres 'individfrie' arealer på mere end 100 m.

2.3.3 Overvågning af frekvens og dækningsgrad

Afhængig af blank seglmos' bestandens udbredelse udlægges der ved hjælp af snore, metalpløkke og tommestokke op til 12 prøvefelter på 2 x 2 m² til indsamling af oplysninger om frekvens og dækningsgrad. Der udtages således en stikprøve, der omfatter op til 48 m² af det område, hvor en bestand af blank seglmos vokser.

Prøvefelterne udlægges på individrige steder i bestanden, indtil bestanden er dækket dog maksimalt 12 prøvefelter. De orienteres nord-syd. Afhængigt af bestandens udstrækning og individernes fordeling udlægges prøvefelterne enten sammenhængende i en samlet bestand af blank seglmos, spredes i mindre enheder f.eks. 4, 3, 3 og 2 sammenhængende prøvefelter eller udlægges enkeltvis i bestanden, hvis klonerne optræder spredt på voksestedet. Prøvefelterne tildeles et løbenummer fra 1 til 12.

Prøvefeltets sydvestlige hjørne markeres midlertidigt med en markeringspæl og positioneres ved hjælp af GPS-udstyret. Placeres prøvefelterne i sammenhæng, noteres kun UTM-kordinater for det sydvestlige hjørne af det sammenhængende prøvefelt i prøvefeltets skema 6.1.3. Ved genbesøg udlægges et nyt midlertidigt prøvefelt så nøjagtigt som muligt i forhold til det forrige prøvefelts placering.

Hvis bestanden af blank seglmos har samme udstrækning eller er blevet formindsket siden det forrige besøg, udlægges det samme antal prøvefelter som forrige gang. Er bestanden derimod ekspanderet og ikke alle 12 prøvefelter er blevet udlagt ved sidste besøg, udlægges der nye prøvefelter på individrige steder op til 12, så ekspansionen dækkes.

Prøvefeltet underopdeles i 16 0,5 x 0,5 m² delfelter ved hjælp af tommestokkene. Er der udlagt 12 prøvefelter, underopdeles de således i 192 delfelter à 0,5 x 0,5 m².

Frekvensen fås ved at registrere antallet af delfelter, blank seglmos forekommer i, og holde dette antal op mod det totale antal delfelter i de udlagte prøvefelter. Hvis der er udlagt 12 prøvefelter, og blank seglmos findes i 76 delfelter, er frekvensen 76/192. Hvis der er udlagt 5 prøvefelter og blank seglmos er registreret i 35 delfelter, er frekvensen 35/80.

Dækningsgraden angives ved at bedømme blank seglmos' andele af vegetationsdækket i hvert delfelt på 0,5 x 0,5 m². Dækningsgraden estimeres ud fra følgende fem punkts skala:

- 1: < 5 % dækning
- 2: 5 - 25 % dækning
- 3: 26 - 50 % dækning

- 4: 50 – 75 % dækning
 5: > 75 % dækning.

Dækningsgradstallet indføres i det tilsvarende delfelt i dækningsgradskema 6.1.4. Findes blank seglmos ikke i delfeltet, sættes et 0 i det pågældende felt i dækningsgradskemaet for at markere, at delfeltet er undersøgt uden fund. Er delfeltet ikke undersøgt, sættes en -. Dette sker f.eks., hvis et prøvefelt rummer en 'ø' med en anden vegetationstype end prøvefeltets f.eks. en tør holm med en enebærbusk, hvor det er usandsynligt, at blank seglmos forekommer.

Der bør trædes mindst muligt i prøvefelterne under såvel udlægning som optælling.

Frekvensregistreringerne af blank seglmos indføres ved feltarbejdets afslutning sammen med GPS koordinaterne for bestandens udbredelse og prøvefeltets/prøvefelternes sydvestlige hjørnepunkt i feltskemaerne (bilag 6.1). Der udfyldes et prøvefeltkema for hvert enkelt 2 x 2 m² prøvefelt. Er prøvefelterne udlagt sammenhængende f.eks. 4, 3, 3, og 2, udfyldes fire prøvefeltkemaer (bilag 6.1.3).

2.3.4 Registrering af levestedsdata

For at kunne opfange ændringer i tilstanden på blank seglmos' voksesteder og dermed identificere mulige årsager hertil registreres i felten ved visuel bedømmelse en række biotiske og abiotiske data.

På voksestedet indsamles følgende data, der indføres i levestedsskemaet (bilag 6.1.2):

Vegetationsstruktur

Dækningsgraden af hvert enkelt element i vegetationsdækket noteres på en femtrins skala ud fra en visuel vurdering af vegetationens struktur (jf. TAN03). Bemærk, at den samlede dækningsgrad kan overstige 100 %, da vegetationen ofte er lagdelt, f.eks. i et urtelag og et overliggende vedplante-lag.

Registreringen af vegetationsstrukturen omfatter:

- *Arealandel uden vegetationsdække.* Der anføres en skønnet dækningsgrad af bar jord, blottet sand/tørv eller blankt vand, der som følge af forstyrrelser, f.eks. tråd og erosion, fremstår uden vegetationsdække med mulighed for nyetablering af blank seglmos. Bar jord/vand under et tæt vegetationsdække, f.eks. under et dække af buske, og jordbund dækket af førne eller et tykt lag visne blade tæller derfor ikke som vegetationsfrit.
- *Arealandel med blad- og levermosser.* Der anføres, hvor stor en procentdel af voksestedet, der er dækket af blad- og levermosser.
- *Arealandel med sphagnummosser.* Der anføres, hvor stor en procentdel af voksestedet, der er dækket af sphagnummosser (tørvemosser).

- *Arealandel med urtevegetation under 15 cm.* Der foretages et skøn over dækningsgrad af den lavtvoksende urtevegetation. Til vurdering af vegetationshøjde anvendes 'plademethoden' (TA-N01), hvor en plade med en horisontal streg på 0,5 m føres ned i vegetationen. Den højde, hvor 50 pct. af strengen anes, er vegetationshøjden. I praksis vil en vegetationshøjde op til 15 cm akkurat dække almindelige sko. Højt voksende vegetation, der ligger ned, vurderes ud fra vegetationens højde i opret tilstand.
- *Arealandel med urtevegetation 15-50 cm.* Der foretages et skøn over dækningsgrad af den middelhøje urtevegetation efter metoden beskrevet i forrige punkt. I praksis vil en vegetationshøjde mellem 15-50 cm dække halvt op på skinnebenet.
- *Arealandel med urtevegetation over 50 cm.* Der foretages et skøn over dækningsgrad af den højt voksende urtevegetation efter metoden beskrevet ovenfor. I praksis vil det højt voksende vegetationsdække mindst nå knæet.
- *Arealandel med vedplanter (kronedække).* Dækningsgraden af vedplanter vurderes ud fra luftfoto suppleret med en vurdering i felten. Vedplanter er træer og buske med livsformen fanerofyt, jvf. Dansk feltflora (Hansen 1981).

Pleje

Plejens omfang og effekt f.eks. som følge af afgræsning eller høslæt er en god indikator for mulighederne for at holde vegetationsdækket lavt og dermed konkurrencebetingelserne for blank seglmos lysåbne.

For hvert voksested registreres følgende parametre vedrørende plejen:

- *Arealandel med græsning.* I felten vurderes på en skala fra 1-5, hvor stor en andel af voksestedet, der afgræsses.
- *Arealandel med slæt (biomasse fjernes).* I felten vurderes på en skala fra 1-5, hvor stor en andel af voksestedet, der er foretaget slæt af vegetationen på. Høslæt udføres ved afskæring af vegetationsdækket og dernæst opsamling og bortfjernelse af det afslåede plantemateriale.
- *Arealandel med slåning (biomasse efterlades).* I modsætning til den forrige indikator, efterlades det afslåede plantemateriale på stedet.

Hydrologi

Ud fra luftfoto og en vurdering i felten angives på feltskemaet for hvert voksested, hvor stor effekt afvanding har på vegetationens artssammensætning:

- *Ingen afvanding. Intakt og veludviklet fugtigbundsvegetation.* Der er ikke tegn på afvanding i form af grøfter eller dræn. Fugtigbundsvegetationsdækket er intakt og veludviklet.
- *Nogen afvanding. Fugtigbundsplanter udbredte.* Der er tegn på afvanding, f.eks. i form af perifere eller ikke-funktionsdygtige grøfter, men vegetationsdækket er stadig domineret af arter knyttet til fugtig og våd bund hørende til habitattypen.
- *Afvanding tydelig. Fugtigbundsplanter optræder pletvist.* Afvandingen er tydelig, f.eks. i form af udrettede vandløb, fungerende grøfter eller drænrør. Der er stadig forekomst af arter knyttet til fugtig og våd bund i

større partier. Der kan også forekomme sekundært indvandrede arter, der normalt ikke tilhører den aktuelle habitattype.

- *Afvanding udbredt. Fugtigbundsplanter optræder hist og her.* Afvandingen er ganske udbredt, f.eks. med fungerende og evt. nyligt vedligeholdte grøfter eller dræn på voksestedet. Vegetationsdækket er domineret af tørbundsplanter med spredte forekomster af arter knyttet til fugtig og våd bund.
- *Fuldstændig afvandet. Fugtigbundsplanter mangler.* Voksestedet er afvandet fuldstændigt, og arter af planter knyttet til fugtig eller våd bund mangler.

3 Databehandling

Oplysningerne fra feltskemaerne overføres til indtastningsfladen for blank seglmos i Danmarks Naturdata både for de undersøgelsesområder, hvor blank seglmos er blevet fundet, og for de potentielle områder.

Undersøgelsesområdet er oprettet som en polygon i Danmarks Naturdata efter det første overvågningsår. Ved gentagne undersøgelser benyttes samme polygon.

Er der tale om et nyt undersøgelsesområde, oprettes en ny polygon for området i Danmarks Naturdata, hvor de indsamlede data lagres. Er der tale om en ny bestand i et eksisterende undersøgelsesområde, tilføjes den nye bestand i polygonen for det eksisterende område.

Bestandens udbredelse og dermed den aktuelle udbredelse af dens voksested beregnes i m² ud fra positioneringerne af bestandens yderpunkter og indføres i bestandsskema bilag 6.1.1.

Påvirkninger fra intensiv landbrugsdrift har indflydelse på blank seglmos' mulighed for at overleve på voksestedet. Derfor angives afstanden i meter fra centrum af voksestedet til intensivt dyrkede arealer med følgende intervaller: 1) 0-50 m, 2) 50-100 m, 3) 100-500 m og 4) mere end 500 m. Afstanden måles ved hjælp af GIS på grundlag af landkort eller luftfoto og indføres i levestedsskema 6.1.2 i bilag 6.

På Danmarks Naturdata findes nærmere oplysninger om indtastning og redigering af data samt data flow under "Vejledninger" og "Brug af systemet".

4 Kvalitetssikring

I forbindelse med håndtering af naturdata er der defineret en kvalitetssikringsprocedure, der omfatter selve indtastnings- og redigeringsprocessen. Det videre forløb i forbindelse med godkendelse af data på kommunalt, regionalt og fagdatacenter niveau understøttes også af systemet. Nærmere oplysninger herom findes i Danmarks Naturdata under 'Vejledninger' og 'Kvalitetssikrings flow'.

Der bliver udarbejdet en datateknisk anvisning for kvalitetssikring af terrestriske NOVANA-data i Danmarks Naturdata. Denne tekniske anvisning vil blive opdateret med et link til den datatekniske anvisning, når den foreligger. Faglig kvalitetssikring foretages af den udførende myndighed.

5 Referencer

Asbjerg G Plöger E 2006a: Overvågning og eftersøgning af *Hamatocaulis vernicosus* i Frederiksborg Amt 2006. – Arbejdsrapport udarbejdet af AGLAJA for Frederiksborg Amt.

<http://www.aglaja.dk/publikationer/hamatocaulis.htm>.

Asbjerg G Plöger E 2006b: Overvågning og eftersøgning af *Hamatocaulis vernicosus* i Københavns Amt 2006. – Arbejdsrapport udarbejdet af AGLAJA for Københavns Amt.

<http://www.aglaja.dk/publikationer/hamatocaulis.htm>.

Goldberg I Knudsen TR Poulsen RS Ebbensgaard T 2006: Status for Blank Seglmos i Danmark. – URT 30: 78-84.

6 Bilag

6.1 Feltskemaer

Bilag 6.1.1	BLANK SEGLMOS BESTANDSSKEMA	NOVANA
Version 2 gældende fra 08.08.2012		
Stamdata		
Undersøgelsesområde		Bestandsnavn
Startdato		Slutdato
Ansvarlig myndighed		Inventør
Tidsforbrug i felten		
Afgrænsning af bestanden		
Registrering af bestandens yderpunkter		
	UTM-x	UTM-y
Punkt 1		
Punkt 2		
Punkt 3		
Punkt 4		
Punkt 5		
Punkt 6		
Punkt 7		
Punkt 8		
Punkt 9		
Punkt 10		
Punkt 11		
Punkt 12		
Punkt 13		
Punkt 14		
Bestandens udbredelse i m ² : - beregnes ud fra positionen af bestandens yderpunkter		

Bilag 6.1.2	BLANK SEGLMOS LEVESTEDSSKEMA				NOVANA
Version 2 gældende fra 08.08.2012					
Stamdata					
Undersøgelsesområde				Bestandsnavn	
Registrering af voksestedetsdata					
Vegetationsstruktur – kun ét kryds pr. struktur					
Arealandel	0-5 %	5-10 %	10-30 %	30-75 %	75-100 %
Uden vegetationsdække					
Blad- og levermosser					
Sphagnummosser					
Urtevegetation <15 cm					
Urtevegetation 15-50 cm					
Urtevegetation > 50 cm					
	0 %	1-10 %	10-25 %	25-50 %	50-100 %
Vedplanter					
Pleje og hydrologi - kun ét kryds pr. struktur					
Arealandel med græsning/høslæt					
Arealandel	0-5 %	5- 10 %	10-30 %	30-75 %	75-100 %
Græsning					
Slæt (biomasse fjernes)					
Slåning (biomasse efterlades)					
Hydrologi/afvanding					
(1) Ingen grøfter eller dræn. Fugtighedsveg. intakt	(2) Afvanding m. svag effekt. Fugtighedsveg. udbredt	(3) Afvanding m. tydelig effekt. Fugtighedsveg. på dele af arealet	(4) Afvanding m. udbredt effekt. Fugtighedsveg. hist og her	(5) Fuldstændig afvandnet. Fugtighedsveg. mangler	
Påvirkning af landbrugsdrift					
Afstand til intensivt dyrkede arealer	0-50 m	50-100 m	100-500 m	Over 500 m	
Bemærkninger					

Bilag 6.1.3	BLANK SEGLMOS PRØVEFELTSKEMA				NOVANA
Version 2 gældende fra 08.08.2012					
Stamdata					
Undersøgelsesområde				Bestandsnavn	
Prøvefeltnummer					
Registrering af prøvefeltets koordinater (UTM) og frekvens					
Prøvefeltets sydvestlige hjørnekoordinat					
X				Y	
Sum af frekvens ved udlæg af 12 prøvefelter:					/192
Sum af frekvens ved udlæg af færre end 12 prøvefelter:					/

Bilag 6.1.4	BLANK SEGLMOS DÆKNINGSGRADSKEMA	NOVANA
Version 2 gældende fra 08.08.2012		
Stamdata		
Undersøgelsesområde		Bestandsnavn
Skema for 2x2 m ² prøvefelt til brug for opgørelse af blank seglmos' frekvens og dækningsgrad		
Prøvefelt nr.: _____		Prøvefelt nr.: _____
NV	N	NØ
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
SV	S	SØ
Prøvefelt nr.: _____		Prøvefelt nr.: _____
NV	N	NØ
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
SV	S	SØ

6.2 Oversigt over registreringer af og mulige findesteder for blank seglmos

Findested	Landsdel
Krogens Møllebæk	Vendsyssel
Doverkil	Thy
Binderup Å	Himmerland
Simested Å	Himmerland
Vidkær Å	Himmerland
Ansø Enge	Midtjylland
Blegebro	Midtjylland
Bredsgårde	Midtjylland
Holme Å, Høllund Bro	Midtjylland
Jordbro Ådal	Midtjylland
Kjellerup Mose	Midtjylland
Kvorning	Midtjylland
Rosborg Sø	Midtjylland
Stubbergård	Midtjylland
Tingvad	Midtjylland
Vinkel	Midtjylland
Vinge	Midtjylland

Tabel 6.1. Oversigt over findesteder, hvor blank seglmos er blevet registreret i NO-VANA programperioden 2004-2010.

Findested	Landsdel
Dronninglund	Vendsyssel
Frederikshavnsvej, 5 km fra Hjørring	Vendsyssel
Hellum	Vendsyssel
Skærum Å v. Skærum Nørrehede	Vendsyssel
Vandplasken	Vendsyssel
Voers Å syd for Østervrå v. Fjeldgård	Vendsyssel
Irup Hovedgård	Thy
Tæbring Mose	Mors
Halkær Ådal v. Hedegårde	Himmerland
Hersom Præstegård	Himmerland
Lindborg Ådal, Kovadsbæk	Himmerland
Onsild Ådal	Himmerland
Simested Ådal v. Ettrup	Himmerland
Vilsted Sø	Himmerland
Ansø enge, Lillebæk/Sillerup	Midtjylland
Gelbro Dal, Hald Sø	Midtjylland
Gudenå, Møllerup	Midtjylland
Hammershøj Kær	Midtjylland
Resen Bæk	Midtjylland
Rosborg Sø	Midtjylland
Tinnet	Midtjylland
Tjele Å	Midtjylland

Virklund, Silkeborg Laboratorium	Midtjylland
Herningsholm Å, Herning	Vestjylland
Hesselvig, Skjern Å v. Skarrild	Vestjylland
Holmgård, Borbjerg	Vestjylland
Kjærgård Mose, Ribe	Vestjylland
Nørre Vium	Vestjylland
Stubbegård SØ	Vestjylland
Sædding, Rækker Mølle	Vestjylland
Aastrup ved Tvilho	Vestjylland
Falslev Mark, Åmølle, Mariager Fjord	Østjylland
Hinnerup	Østjylland
Jelling	Østjylland
Sondrup, Odder	Østjylland
Tved Kær	Østjylland
Holmelod Mose, Bromme Plantage	Vestsjælland
Ejby Ådal	Midtsjælland
Hjortesø Mose og Smuldmoser	Midtsjælland
Lille Kattinge Sø	Midtsjælland
Tryggevælde Ådal	Midtsjælland
Kyndeløse Skrænter	Hornsherred
Selsø Sø, sydbredden	Hornsherred
Skuldelev Strand	Hornsherred
Farum Sortemose, Gedevassebro	Nordsjælland
Gundsømagle	Nordsjælland
Krogenlund Mose	Nordsjælland
Lille Rørbæk, Svaleklint	Nordsjælland
Lyngby Åmose	Nordsjælland
Møllemosen sydøst for Bringe	Nordsjælland
Vasby Mose	Nordsjælland

Tabel 6.2. Oversigt over ældre og mulige findesteder for blank seglmos. Findestederne kan inddrages ved eftersøgningen af potentielle findesteder for blank seglmos (Efter Asbjerg & Plöger 2006a, 2006b, Goldberg m.fl. 2006, Danmarks Naturdata). Stednavnene er fremkommet ved gennemgang af samlinger og litteratur og er derfor ofte upræcise. Ved hjælp af flyfoto og lokalkendskab kan egnede findesteder for blank seglmos identificeres. Store bestande kan deles op, og overvågningen kan fordeles over flere år.

7 Oversigt over versionsændringer

Version	Dato	Emne:	Ændring:
2	08-08-2012	Præcisering	Det er blevet præciseret i tabelteksten til tabel 6.2, at tabellen ikke udelukkende er en liste over tidligere findesteder, men også indeholder mulige findesteder. Desuden er der tilføjet tekst i kapitel 2.1 om, at findstederne <u>kan</u> inddrages i eftersøgningen af potentielle levesteder for blank seglmos, men ikke nødvendigvis skal. Teksten i 5 afsnit i kapitel 2.3 er konsekvensrettet i overensstemmelse hermed.